

ตามหาโจรห้าร้อย

ผู้เขียนได้มีโอกาสอ่านเอกสารโบราณที่เป็นใบลานเรื่องอานิสงส์สร้างระฆัง ของวัดโบสถ์ จังหวัดราชบุรี (RBRO04-160 อานิสงส์สร้างระฆัง) จากฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาค ตะวันตกในประเทศไทย แล้วพบเจอคำว่า โจร 500 มหาโจร 500 เหล่าโจรทั้ง 500 แล้วก็เกิดความสงสัยว่า โจรห้าร้อย มีที่มาที่ไปอย่างไร ทำไมถึงได้ชื่อว่า โจรห้าร้อย จึงลองค้นหาข้อมูล

“โจร” มาจากคำบาลี สันสกฤต พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 ให้ความหมายว่า ผู้ร้ายที่ลักขโมยหรือปล้นสะดมทรัพย์สินผู้อื่น

“โจรห้าร้อย” ตามความหมายที่คนทั่วไปเข้าใจ หมายถึง ผู้ร้าย คนร้าย ขโมย

“โจรห้าร้อย” วิกิพจนานุกรม ให้ความหมายว่า โจรร้าย คนเกเร และอธิบายว่าคำนี้มีที่มาจาก อรรถกถาของคัมภีร์ธรรมบท กล่าวถึง เดียรถีย์ 500 คนกับโจร 500 คน ร่วมกันวางแผนสังหารพระโมคคัลลานะ

ผู้เขียนจึงไปค้นเพิ่มเติมถึงเรื่องการนิพพานของพระโมคคัลลานะ ซึ่งเรื่องนี้มาจาก อรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ทณทวรรคที่ 10 เรื่องที่ 7 ด้วยเหตุที่พระโมคคัลลานะมีอิทธิฤทธิ์มาก สามารถไปได้ทั้งนรกและสวรรค์ และนำเรื่องราวที่พบเห็นมาเทศน์ให้แก่ผู้คนที่ไป ได้ฟัง ได้รับความศรัทธาเลื่อมใสจากผู้คนเป็นอันมาก เหล่าเดียรถีย์หรือนักบวชนอกพระพุทธศาสนา รู้สึกว่าพวกตนถูกลดบทบาท คนเคารพบูชาลดน้อยถอยลง จึงวางแผนจ้างพวกโจรฆ่าพระโมคคัลลานะ ด้านพระโมคคัลลานะแม้จะล่วงรู้ถึงเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น แต่ท่านระลึกได้ถึงกรรมเก่าในอดีตชาติที่ท่านเคยกระทำบาปต่อบิดามารดา จึงยอมรับผลกรรมที่ท่านเคยกระทำไว้ ไม่หลบหนี พระโมคคัลลานะถูกโจรทุบตีจนกระดูกแตกหักเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย ประมาณเท่าเม็ดข้าวสารหัก เมื่อโจรเห็นว่าพระโมคคัลลานะสิ้นลมแล้วก็โยนร่างท่านเข้าไปซ่อนในพุ่มไม้

โจรฆ่าพระโมคคัลลานะ ภาพจาก: https://th.wikipedia.org/wiki/:Moggallana_-_paranibbana.jpg

พระโมคคัลลานะต้องการไปเฝ้าพระพุทธเจ้าเป็นครั้งสุดท้าย ตั้งจิตประสานกระดูกที่แตกหักแล้วเหาะไปพบพระพุทธเจ้าเพื่อกราบทูลลา หลังจากนั้นจึงนิพพาน

หลังจากพระโมคคัลลานะนิพพานแล้ว พระเจ้าอชาตศัตรูได้สืบเสาะตามหาคนร้ายจนทราบความจริง สั่งให้จับพวกเดียรถีย์ 500 คน ฝังไว้ในหลุมรวมกับโจรทั้ง 500 คน กลบด้วยฟางแล้วก่อไฟ ครั้นพวกนั้นถูกไฟไหม้แล้วไถด้วยไถเหล็ก หาท่อนกระดูกมิได้

พระพุทธเจ้าได้เทศนาธรรมถึงสาเหตุที่พระโมคคัลลานะนิพพาน และบาปกรรมของเหล่าคนร้ายที่ทำร้ายผู้บริสุทธิ์ด้วยเหตุแห่งความฉิบหาย 10 ประการ

จากเรื่องราวที่เกิดขึ้นสาเหตุนี้มาจากเดียรถีย์และโจร แต่ทำไมถึงไม่มีการกล่าวถึงเดียรถีย์เลยในส่วนนี้ผู้เขียนอนุมานเอาเองว่า เดียรถีย์ คงเป็นคำที่ออกเสียงยากและเข้าใจยาก ไม่เหมือนคำว่า โจร ที่ออกเสียงง่ายและเข้าใจความหมายได้ง่ายกว่า จึงได้มีการหยิบยกคำนี้มาใช้ ส่วนहार้อยนั้นเดิมนั้นคือจำนวน แต่จากการเติมเข้าไปเพื่อให้คำนี้มีความหมายที่รุนแรง น่ากลัวมากขึ้น ทั้งนี้เป็นเพียงข้อสันนิษฐานของผู้เขียนเท่านั้น หากผู้ใดมีแนวคิดที่ต่างออกไปก็มาร่วมแบ่งปันกันได้

ผู้สนใจสามารถอ่านเอกสารโบราณเรื่อง อานิสงส์สร้างระฆังได้ที่ฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

<https://www.sac.or.th/databases/manuscripts/main.php?m=document&p=item&id=974>

ผู้เขียน

นิสา เชยกลิ่น ผู้ช่วยนักวิชาการคลังข้อมูล

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

References

โจรहार้อย. (2564, พฤศจิกายน 20). วิกิพจนานุกรม. Retrieved กันยายน 22, 2565, from <https://th.wiktionary.org/wiki/โจรहार้อย>

อรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ทิณทวารคที่ 10. (2548, พฤศจิกายน 22). ไตรปิฎก.

Retrieved กันยายน 22, 2565, from

<https://84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=25.0&i=20&p=7>